

SS-soldaten som ble *forsonings*

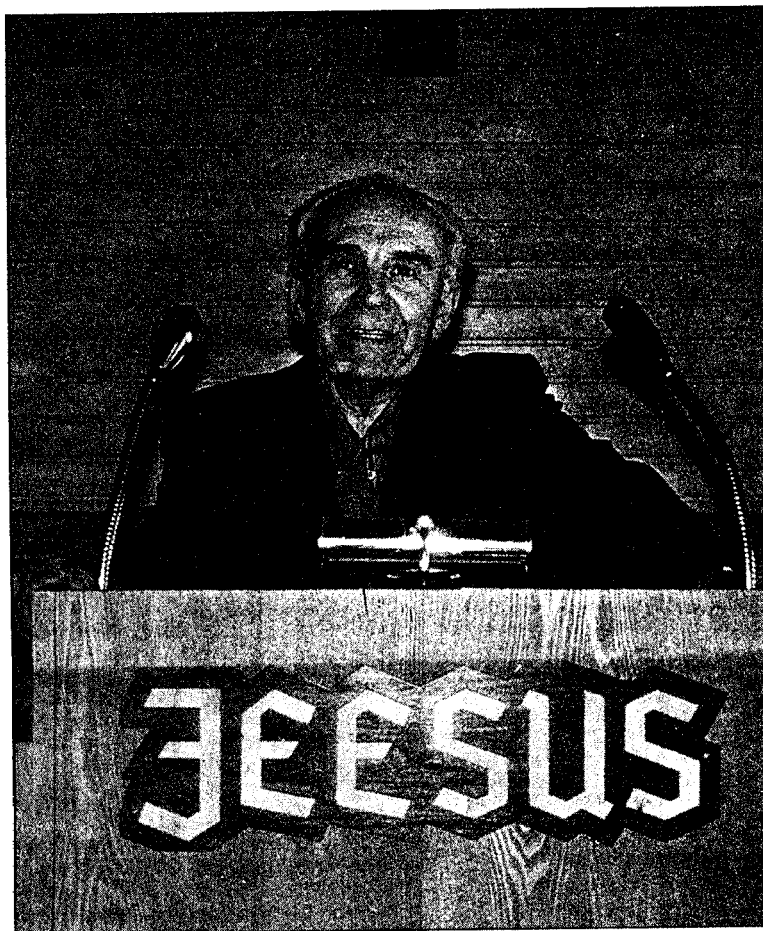
*17 år gammel
vervet Endel Rang
seg til den tyske
hær. Han ble
reddet fra
Holocaust, men
havnet i stedet i
fangeleir i Sibir.
Der møtte han
Jesus og ble agent
for forsoningen.*

DU SKAL IKKE snakke med mange eldre mennesker i Estland før du treffer på dramatiske livshistorier. Men livet til metodistpastor Endel Rang har vært usedvanlig også i den målestokken.

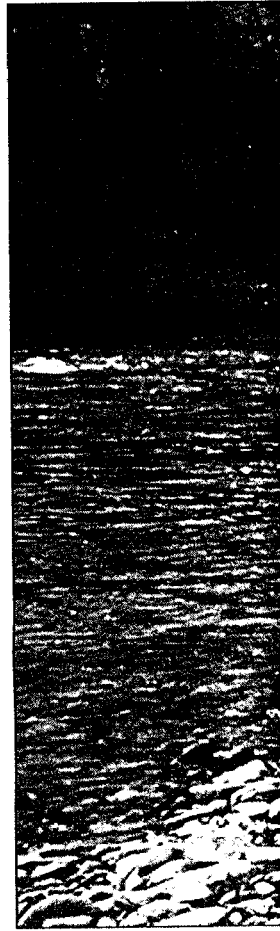
– Hvis du vil besøke meg, så kom på tirsdag, så taler du på kveldsmøtet, sier pastor Rang på et perfekt tysk som ikke levner stort rom for å protestere. Fire år i den tyske hær har satt sine spor. Men vel framme i leiligheten hans blir vi omfavnet som vi skulle være blant hans kjæreste venner – og slik oppfatter han da også alle kristne søsken.

Tapa var sovjetisk flybase, og det bor fortsatt mange russere i byen. Forholdet mellom estlendere og russere er anstrengt, og det er sjelden å finne estlendere og russere i samme menighet. Men i metodistmenigheten i Tapa sitter de fredelig ved siden av hverandre. Endel Rang har i alle sine pastorår inkludert russere i menigheten. På syttitallet fikk han installert et eget anlegg for simultantolkning i møtesalen, slik at russerne skulle kunne følge med i det som foregikk på estisk – og omvendt.

Fortsatt er møtene i menigheten tospråklige. På kveldsmøtet denne tirsdagen blir jeg tolket til både estisk og russisk. En kar i forsamlingen reiser

Metodistpastor Endel Rang er glad for fangeårene i Sibir, for der møtte han Jesus. FOTO: ERLING RIMEHAUG

Sammen med venner besøkte Endel Rang...

seg for å lese et dikt han har skrevet på russisk. Diktet og de lange og nderlige frie bønnene prøver man ikke å tolke.

ELSKER RUSSERNE

– Jeg elsker russerne. I Sibir opplevde jeg mye skrekkelig, men til Guds ære har jeg fått kjærlighet til alle, også for russere, sier Endel.

Dessuten er han takknemlig for oppholder i fangeleiren. Han regner Sibir som sitt åndelige hjemsted.

– Jeg takker Gud for at KGB tok meg. Gud gjorde meg til et nytt menneske i Sibir, sier han.

Kommunismen har derimot Endel alltid vært mot. Han var bare 16 år da Den røde armé marsjerte inn i Estland etter avtale mellom Hitler og Stalin. Det som da skjedde, opprørte tenåringen.

– Presidenten vår ble arrestert, offiserer ble henrettet, folk ble deportert til Sibir. Vi tok mot Hitlers tropper som befrierte i 1941, enda Estland hadde opplevd flere hundre år under

tyske undertrykkere, forteller han.

17-åringen meldte seg frivillig til den tyske hæren for å slåss mot russerne.

– Jeg visste hva kommunisme var, men jeg hadde ikke forstått hva nasisme var, sier han i dag.

Unggutten ble sendt til fronten ved Estlands østgrense. Det var en kald vinter, og det var harde kamper i snøen. 9. februar 1942 fikk han en granatsplint i brystet, og ble sendt til sykehus i Tallinn. Han bad til Gud om å overleve operasjonen og lovet Gud å følge ham om det gikk bra.

BØNNHØRT

Han ble bønnhørt, og dermed bar det til fronten igjen. I første omgang ble han sendt til Donetsk i Ukraina. Mens han var der, kom det en SS-offiser til leiren for å sjekke troppenes ariske tilstand. Endels mor var av jødisk familie, og dette kom for en dag.

– I dag forstår jeg at dette kunne blitt døden for meg, forteller Endel. Men akkurat den dagen ble general

Paulus omringet av overmektige russiske styrker ved Stalingrad. Alle tilgjengelige tropper ble øyeblikkelig dirigert dit. Det gjaldt også Endel Rangs avdeling. Dermed slapp han unna transport vestover til en av utryddelsesleirene. Og i kaoset rundt Stalingrad ble hans militære nummer forvekslet, slik at hans jødiske herkomst ikke ble oppdaget.

I stedet ble han satt på toget til østfronten. Toget han reiste med ble bombet, men han overlevde, og kom fram til Stalingrad. Der ble han såret på nytt den 1. desember 1942. Han endte på et sykehus i Rostock i Tyskland.

– To ganger hadde Gud reddet livet mitt. Begge gangene hadde jeg ropt til Gud om at han måtte hjelpe meg. Jeg bad for mine troende foreldres skyld. Selv var jeg ikke troende, selv om jeg trodde på Guds eksistens, forteller han.

Da han var blitt frisk, ble han sendt til Königsberg (nå Kaliningrad), hvor han skulle utdannes til tjeneste i den

gent

i 1994 gruve der så mye uskyldig blod ble utøst, og holdt en forsoningsgudstjeneste der.

FOTO ÅKE WALLMAN

estiske SS-legionen. Dermed fikk han for første gang også innføring den nasjonalsosialistiske ideologi. Den bød ham i mot. En estisk offiser ville desertere, og fikk med seg noen av soldatene. Blant dem var den nå 18 år gamle Endel Rang.

Offiseren førte dem trygt hjem til Estland. Selv drog han straks videre til Finland, men Endel og noen av kameratene ville ikke forlate hjemlandet igjen.

FESTET OG DRAKK

– Vi fartet rundt omkring, festet og drakk, og brydde oss ikke med hva som ville skje, forteller han. Det var- te i vel et år. Da tok den røde hær Estland tilbake. Endel og kameratene skjønte at de var i fare, og sluttet seg til en gruppe som skulle rømme til Sverige. Men det var en forræder i gruppen, de ble avslørt og arre- stert. – Jeg fikk forholdsvis mild straff, fordi jeg var så ung og fordi jeg ikke hadde drept noen. Jeg fikk ti års straffarbeid.

Etter noen måneder i Ljublanka-fengselet i Moskva, ble 20-åringen sendt til Kaluna, 50 mil nord for Magadan helt øst i Sibir, hvor han skulle arbeide i gruvene.

– Vi jobbet under jorda, hvor vi grov ut kobolt. Vi boret i fjellet ved å bruke slegge og meisel. Det var dårlig med mat, og jeg ble så svak at jeg knapt orket å løfte slegga. Jeg forstod at jeg kom til å dø i Sibir. Da ropte jeg til Gud for tredje gang i mitt liv, og denne gangen bad jeg Gud tilgi mine synder. Og himmelen åpnet seg over meg. Jeg fikk ny fysisk kraft. Det var ikke mer mat, det var like kaldt, arbeidet var like hardt, men Gud hjalp meg, forteller han.

Til sin glede traff Endel snart en trosfelle. Der var den estiske predikanten Harri Hamel, som var dømt til sju års straffarbeid for sin tros skyld. De to leste Bibelen på estisk sammen og hadde fellesskap. Etter hvert ble det en liten menighet av omvendte fanger i leiren.

I 1956 kunne de begge omsider

vende tilbake til Estland. Endel giftet seg, og sammen med kona dro han til Kasakstan, hvor han virket som evangelist for baptistene over hele Kaukasus. Siden slo de seg ned i Tallinn, hvor Endel var diakon i metodistmenigheten, og de fikk fem barn. En dag bad tilsynsmannen ham om å flytte til garnisonsbyen Tapa, hvor menigheten stod uten pastor. Der har de bodd siden. Men ikke i ro. Endel fartet hele tiden over hele det gamle Sovjet som predikant. Og han var heller ikke ferdig med Sibir.

JEVNET MED JORDA

I 1971 hadde han en vekkelleskampanje i Ukraina. Etter møtet kom en kvinne fram til ham. Hun hadde vært i Magadan, og hadde med seg et kall til Endel. Mange av de kristne fra fangeleirene var blitt værende i Sibir. De hadde startet en menighet i Magadan, og nå hadde hun spart penger slik at Endel kunne reise tilbake dit og preke.

I årene etter ble det mange reiser

østover. Menigheten i Magadan har nå 800 medlemmer, og har dannet dattermenigheter i mange av byene rundt.

I 1994 reiste han tilbake til selve fangeleiren hvor han hadde sittet over førti år tidligere.

– Vi reiste fjorten timer med buss nordover fra Magadan, og det var en stor opplevelse for meg å komme til stedet der Gud hadde funnet meg. Leiren var jevnet med jorda, men jeg fant likevel stedet. Jeg forrettet nattverd der, og tenkte på alt uskyldig blod som hadde rent ut i jorda der jeg stod. Vi bad om tilgivelse for KGB-vaktene, vi bad om at dommen ikke måtte ramme landet, vi bad om forsoning, og vi loftet hendene mot himmelen og prisste Gud. Det var en velsignet dag, sier 75-åringen.

Av Erling Rimehaug,
Tapa, Estland
erlingr@vartland.no